

После неуспеха Г. Вукићевића, припремање концентрационе владе прешло је понова на Г. Давидовића. Б. В.

КРИЖЕНОСТ.

И ако се можемо потпуно сложити са tvoracem da su materijal melodijski i materijal akcent u samoj osnovi života, (u drami je kroz licnost Neznanca dat proces kako covek sa izglubljenom sveshu o zavicaaju i jeziku ulazi u svoju sudbinu, i dovršava je, vođen rodnim glasom, i istovetovan sa tim glasom kao sine sa majkom) i ako nam je jasno da jedan isti rodni glas muci i onog tvorca koji he propjevati, i onog koji he progovoriti u poeziji, ~~da~~ ipak ne vidimo dovoljno opravdanja, cini dovoljno mogućnosti, za odviše zavisne metode pri stvaranju teksta i muzike koji ~~su~~ zajedno izraziti. Prvo, ne cher

Tay

✓ gba yam
nuka, gba
pawo Nac-
to cejelun

мало, не в у

... ..

Kao sam se
naprosto. Mi
se možemo sa-
znati se gdje,
kao go i na
vratu meso-
guzi u natpran-
akženat y kom-
omota zaobor-
k nāma p-
ens zu) omid-

У и клавирској примарног мора бити у сваком стварању. Друго, одмакнемо ли се од примитивности (успаванки, попевки, тонског мрмона са затвореним устима), убрзо постаје јасно да у музици развој фразе иде по хармонском афинитету, а у тексту по тематичном. Мелос и реч могу бити једно и цело *(фразис)* у следећим примерима:

Пући ми пућила, мала,

Гини ми гинуло, мало,

Гугу ми гугило, мало;

Али у ставовима где текст иде до садржајних, овде буфонски језовитих изрека на начин дворских будала у Шекспира:

Аи, да смејеше рабање,

Бав ја, урук ми кро!

Пес!

Гришка Безу из употребе.

То ти је, ћеро, кад обети да си будов лист —

Дођиће на лору с јесени, биће свале...

где дакле нумерус носи јаку идејну карактеристику, ту он, нумерус, остаје суперниорно самосталан и солистички акцензован. Не слива се с мелосом у смислу губљења себе. Ђоворни акцент је ту над певањем, а не у певању. Нема истоветности.

Песник музичке драме о којој је реч, као уосталом *песник уопште*, чини напор да кроз свој текст каже, прво, извесне своје идејне намере, и друго, да кроз усмени израз написаног текста саопшти линију мелодиозности која је била у његовој инспирацији заједно са мислима и речима. *В. Настасијевић* чини исто- *В. Момина* времено трећи напор. За љубав утапања своје поезије у једно и истоветно са певањем, он читав низ мотивација у акцији и психологији оставља искључиво музици; и има у свом тексту, због тога, неприродно наглед мењања у атмосфери догађања, у стиху, избору речи, и синтакси. С обзиром на три своја напора, аутор савлађује врло велике тешкоће у правилној подели лакших и тежих речи, симетричних и несиметричних реченица, јамбски или трохејски наглашених речи. Осећа се на много места да се нумерус жестоко опира *јаким* арији. Нешто од тог опирања чућемо сигурно и кад се текст буде певао, и *јак* *је* *држан* у *десетак* *у* *дикцији* *женске* *народне* *песме*, дакле навлаш подешаван матерњом мелодији. *Григ* *је* *из* *Пер* *Гришка* *могао* *у* *певању* *да* *усплади* *свога* *туговања* *Сулвојину*. Мелодиичност певања и мелодиичност говора две су специфичне мелодиичности, и *јак* *у* *основи* *истоветан* „родни глас“; отуд је тако тешко створити органску сливеност мелоса и речи, сем да „драма“ као неке код Руса, буде низ слабо, спољашње везаних арија *је* *успадан* (*Китеж гороб, Књаз Игор*).

Судећи по утисцима које имамо од других радова *В. Настасијевића*, његових прича и песама, ми бисмо рекли да је овај његов „музички“ покушај изашао из његовог пажње вредног

напора око језика нашег у уметничком изразу. Он осећа потребу размекшавања и разгибљивања језика помоћу певања. Порознијим би га хтео учинити. Размакнути му ~~створине~~ и испунити међупросторе звучањем. Он је већ имао извесне успехе да нумерус сагласи са мелодиозном линијом коју је у себи чуо уз свој текст. ~~У његовом~~ успех осећа и у музичкој драми о којој је реч. Ту је особити карактер структуре језика, особити распоред звучних и муклих слоговних елемената, са парочитим њиховим функцијама при дикцији. Али у тој драми, зато што је она још специјално подешавана да јој се стихови слију са музиком савршено, до истовестности, тако рећи у ~~пору претворе~~ ују у певање — у тој драми се уочљивије истакли и извесни механизми ауторове технике. Њ. Настасијевић, слично Л. Костићу, има особити дар да једну основу речи види под разним граматичким и мелодичним углама, и опет као Л. Костић, има помало опсецију основичку. Он нам доста често даје нијансе које су више флексивне него мелодиозне; и то се, како рекосмо, јаче по обично осетило у тексту који је намењен певању. Текст је препун игре са основама које прелазе у изведене речи, и са речима које се јављају у разним падежима. Полиптонички међутим необично сметају музици:

*Кожом нек не змалти кожом,
Заглуши алогике заглуши;*

Ње сметају онда ако су, као *ла ла ла*, слоговна вокализација без смисла. Имамо даље, због неког читаоцу нејасног инсистирања (условљеног партитуром, вероватно), и стих ове врсте

Кам л' купу вина.

И још доста места где се одједаред прелази из ~~песничког~~ ритам уљуљкане дикције у разакцентованост, и нарочито у ~~несиметрију~~ несиметрију сасвим обичне прозе. Види се да је аутор био у тешком проблему и у тражењу. Он уосталом и сам говори о „првом кораку за чистија остварења“. Види се то и по драматичном спеву као целини: изукрштан је ~~сваковрсним~~ свакорврсним ~~приготовљавањем~~ за мелодизацију, комплекс је елемената митско баладичних, национално романтичких, расно филозофских и трагичних. Није аутору недостајала синтетична снага, али се намера ипак провиди. Уосталом, ствар је рађена за музику, и заправо ће се о њој моћи говорити тек кад буде отпевана.

ИСИДОРА СЕКУЛИЋ.

Мађарска антологија модерне српске лирике (Debreczeni József és Szenteleky Kornél: *Bazsalikom*. Modern szerb költők antológiája, Subotica, 1928). — Талентовани и симпатични мађарски песник и приповедач Г. Корнел Сентелеки, који је уредио ову антологију, а превео је заједно са песником Г. Јожефом Дебреценијем, који је иначе, у више махова већ, показао лепо интересовање и разумевање наше савремене књижевности, пише у предговору ове антологије: „Извесно је да ће

их бити који ће нам пребацивати што је из ове антологије изостављено једно или два имена, и то када су други неза-
служно ушли у њу, многи ће можда узалудно тражити коју
популарну песмицу, а машући главом срећне се са неколико
бледих, слабих стихова, који се увукоше на странице ове књиге.
Све је то због тога... што наш смер није био оцењивање, него
уознавање.“ „Нашу личну симпатију и антипатију према поје-
диним песницима, односно правцима, ми смо — колико је то
већ могуће — угушили, хотећи дати просто умањену слику мо-
дерне српске лирике, и у овој нашој намери нисмо били руко-
вођени никаквим филозофским или естетичким принципима.“
На крају, Г. Сентелеки још вели: „Бескрајно жалим што ову
антологију нисам могао саставити са оним уметничким укусом
и савршенством којим је Богдан Поповић саставио његову, у
којој је ваљда сваки стих уживање и прави доживљај...“

Међутим, ово је врло добра антологија, добра у сваком
погледу. Прва је, и неоспорна, заслуга њенога састављача што
је потпуно ушао у наше књижевне прилике и што је обавештен
о њима непосредно, из прве руке. То се види из лепо и стварно
писаног предговора, најзад из целе књиге. У антологији су за-
ступљени: са десет песама Јован Дучић; са по пет песама: Ми-
лан Ракић, Алекса Шантић, Августин Ујевић; са по четири пе-
сме: Вељко Петровић, Милош Црњански, Жарко Васиљевић;
са по три песме: Војислав Илић, Тодор Манојловић, Густав
Крклец, Гвидо Тартаља, Велимир Рајић, Божидар Ковачевић;
са по две песме: Десанка Максимовић, Раде Драинац, Милета
Јакшић, Сима Пандуровић, Светислав Стефановић, Милан Ђур-
чић, Душан Васиљев; по једном песмом су приказани: Иво Ан-
дрић, Аница Ђукић, Хамза Хумо, Даница Марковић, Сибе Ми-
личин, Ненад Митров, Милорад Митровић, Божа Николајевић,
Милош Петровић, Владислав Петковић-Dis, Душан Симић и Јела
Спиридоновић-Савић.

Већину песама (четрдесет девет од осамдесет једне, колико
свега има у антологији) превео је сам састављач. Његови су
преводи врло верни, каткада врло добри, каткада ванредни, увек
су читки и увек су песма, а увек пренесу оно што је битно,
најважније и најиндивидуалније у оригиналу. Ујевићева „Сваки-
дашња јадиковка“, на пример, један од чудесно успелих Сенте-
лекијевих превода, задржала је сву безазлену непосредност,
прекрасну и свежу простоту оригинала; одлични су, даље, ње-
гови преводи Дучића, Ракића, Црњанског Десанке Максимовић,
Тодора Манојловића, Ива Андрића.

Г. Јожеф Дебрецени се већ мање држао оригинала: он је,
вероватно по угледу на неке мађарске (Петефи, Бабић) а можда
и стране, преводиоце-песнике више склон препевавању; он, у
свом преводу, не задржава стално облик оригиналног текста
(Шантићев сонет „Госпођици...“ он не преводи сонетом), и, чини
се, више воли да из песме узме само један — каткада не нај-